

EESTI AKREDITEERIMISKESKUS
ESTONIAN ACCREDITATION CENTRE

**KASVUHOONEGAASIDE HEITKOGUSTE
TÕENDAJA HINDAMISE JUHEND**

***THE CONDUCT OF ASSESSMENT OF A GHG
VERIFIER***

EAK J21 - 2022

Tallinn 2022

Autorlus ja põhimõtted

Käesolev juhenddokument on koostatud Eesti Akrediteerimiskeskuse (*edaspidi EAK*) töögrupi poolt koosseisus Maia Valm, Marko Part ja Eire Endrekson. Dokument asendab juhendi J21 15.07.2021 kinnitatud versiooni.

Juhenddokumendis on arvestatud standardi EVS-EN ISO/IEC 17011 ja Euroopa Komisjoni 19. detsembri 2018.a. rakendusmääruse (EL) 2018/2067 nõudeid.

Käesoleva dokumendi järgimine on kohustuslik EAK personalile, akrediteerimises osalevatele assessoritele ja ekspertidele ning teadmiseks tõendamisasutustele.

Dokumendi teksti ei ole lubatud müügi eesmärgil paljundada.

Ametlik keel

Dokumenti võib vajadusel tõlkida teistesse keeltesse. Eestikeelne versioon on ja jääb algupäraseks.

Täiendav teave

Täiendava teabe saamiseks käesoleva dokumendi kohta palume pöörduda EAK-sse, Akadeemia tee 21/6, 12618 Tallinn, www.eak.ee.

Kinnitus

Käesoleva dokumendi kinnitas Eire Endrekson, EAK juhataja

SISUKORD

1	Sissejuhatus.....	4
2	Hindamisrühm.....	4
3	Hindamine.....	4
4	Akrediteerimise ulatus.....	5
5	Järelevalve ja uushindamine.....	5
6	Laiendus, muutmine ja täiendav hindamine.....	5
7	Akrediteeringu kehtivuse peatamine, kehtetuks tunnistamine ja kitsendamine.....	5
8	Erakorraline hindamine.....	6
9	Teabevahetus.....	6
	Lisa 1: Kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendajate tegevuse õiguslik raamistik.....	7
	Lisa 2: EAK akrediteerimismõuded kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendajatele.....	8
	Lisa 3: Tõendajate tegevusalad ja tegevusalade rühmad.....	9

1 SISSEJUHATUS

Käesolev dokument annab täiendavad juhised kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendamisasutuse (*edaspidi tõendaja*) akrediteerimisnõuetele vastavuse hindamise läbiviimiseks.

Üldised juhised akrediteerimiseks ja järelevalveks on toodud juhendis EAK J2 „Akrediteerimishindamise protseduur“, mis esitab hindamise protseduuri alates EAK-le ametliku taotluse esitamisest kuni hindamise lõpuni ja kirjeldab hindamise käiku.

Kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendajate tegevuse õiguslik raamistik on toodud **lisas 1**.

Kõiki akrediteerimist taotlevaid tõendajaid hinnatakse vastavusele EAK akrediteerimisnõuetele, mis on toodud **lisas 2**.

Iga taotleja esitab EAK-le taotluse (*vorm aa_aq17029*), milles on ära toodud põhiinformatsioon tõendaja tegevuse, protseduuride ja personali kohta ning täpsed andmed soovitava akrediteerimisulatus kohta. Kui tõendamist viiakse läbi välisriigis, siis esitatakse protseduur tõendamistoimingute läbiviimiseks teises riigis. Avaldusega esitatavate nõutavate lisadokumentide nimekiri on toodud avalduse vormil.

2 HINDAMISRÜHM

Assessorite kompetentsusnõuded on toodud juhendis EAK J10 (*ptk.3, lisa*) ja Euroopa Komisjoni rakendusmääruse nr 2018/2067 (*AVR*) artiklites 58, 59 ja 60.

Vajadusel võib hindamisrühma kaasata tehnilisi eksperte, et tagada konkreetse valdkonna üksikasjalikud teadmised ja erialane asjatundlikkus, mida on vaja peaassessori või assessori toetamiseks hindamistoimingute läbiviimisel (*EAK J10*).

Samaaegselt hindamisrühma koosseisu määramisega moodustatakse vähemalt 2-liikmeline hindamise tehnilise ülevaatus komisjon, kuhu kuuluvad hindamisel mitteosalenud kvalifitseeritud KHG tõendamisasutuste peaassessor ning erialaassessor ja/või ekspert. Tehnilise ülevaatus komisjoni liikmetel peab olema nõutav kompetents (*vt AVR artikkel 59 lõige 3*).

3 HINDAMINE

Hindamise toimingud viiakse läbi vastavalt EAK J2 kehtestatud reeglitele.

3.1 Praktilise tegevuse vaatlus viiakse läbi esmahindamisel, iga-aastasel järelevalve ja uushindamisel, arvestades EAK J2 p. 2.3.3 ja AVR artikli 48 lõike 1 punktis c ning artiklis 50 sätestatud.

3.1.1 Vaatlus on järelevalvehindamise osa ja tuleb soovitavalt läbi viia enne kohapealset hindamist. Vaadeldava rühma ja käitise valikul arvestatakse keerukust, riskitaset, auditi toimumise sagedust ja tõendaja eripära. Vaatluste kavandamisel jälgitakse, et võimalusel vaadeldaks erinevat audiitorit ja/või käitist.

3.1.2 Enne tõendamisauditi vaatlemist esitab tõendaja EAK-le konkreetse vaatluse kohta järgmist:

- käitise aruanne, mida tõendatakse,
- käitise seirekava,
- käitise tõendamistaotluse ülevaatus, sh tõendamiseks kuluv aeg,
- strateegiline ja riskianalüüs,
- tõendamiskava või –plaan,
- KHG heitmeluba,
- tootmistaseme aastaaruanne,
- võrdlusandmete aruanne,
- seiremetoodika kava .

3.1.3 Tõendamisauditite vaatlemise tulemused dokumenteeritakse vormil AsWR/ghg.

3.1.4 Ettenägematute asjaolude ilmnemisel võib erandkorras hindamise läbi viia virtuaalselt. Kaughindamisel lähtutakse EAK J2 lisa 10 reeglitest. Ja Euroopa Komisjoni juhenddokumendist AVR Key Guidance No.II.5 “The Accreditation and Verification Regulation – Site Visit“ artikkel 4

3.2 Toimingud kohapealse hindamise järel ja akrediteerimisotsus

3.2.1 Tehniline ülevaatus

Peaassessor esitab kõik hindamismaterjalid (assessorite aruanded, detailaruanded, kokkuvõtlikku aruande, koondaruande, akrediteerimisotsuse, akrediteerimistunnistuse ja selle lisa kavandid) tehnilise ülevaatus komisjonile, mis viib läbi rakendatud hindamisprotseduuri ja hindamismaterjalide põhjaliku ülevaatus ning vormistab selle tulemused vormil Vo-H-5 või laienduse korral vormil Vo-H-6.

3.2.2 Akrediteerimisotsus

Arvestades peaassessori soovitus ja kooskõlas tehnilise ülevaatus tulemustega teeb EAK juhataja otsuse tõendajale akrediteeringu andmise kohta määratletud ulatuses.

4 AKREDITEERIMISULATUS

Kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendamisasutuse akrediteerimisulatus kirjeldatakse vastavalt tegevusaladele, mis on toodud AVR I lisas (vt lisa 3).

Akrediteerimise valdkonnad grupeeritakse 9 klastrisse (vt lisa 3). Grupeerimise aluseks on EA-6/03 M:2022 lisa F.

EAK akrediteerib ainult neid tegevusalasid, mille osas tõendaja on reaalselt tõendamistegevust läbi viinud või läbi viimas.

5 JÄRELEVALVE JA UUSHINDAMINE

Järelevalvehindamine viiakse läbi igal aastal ja lisaks kohapealsele kontorihindamisele on järelevalve osaks praktilise tegevuse vaatlus, mis võimalusel viiakse läbi enne järelevalvevisiiti. Enne järelevalvet esitab tõendaja EAK-le vähemalt järgmised dokumendid:

- juhtkonnapoolse ülevaatus protokollid,
- muudatused tõendatud ja tõendatavate käitiste nimekirjas,
- toimunud muudatused juhtimissüsteemis, protseduurides, personalis,
- tõendamisprotseduurid, sh tõendamine välisriigis,
- informatsiooni esitatud kaebuste/apellatsioonide kohta.

Uushindamiseks esitab tõendaja taotluse. Hindamisprotsess on analoogiline esmahindamisega.

6 AKREDITEERIMISULATUSE LAIENDAMINE

Kui tõendaja taotleb akrediteerimisulatus laiendamist hindab EAK kas tõendaja vastab taotletud ulatuses AVR artikkel 45 nõuetele. Reeglina on laienduse puhul nõutav praktilise tegevuse vaatlus.

7 AKREDITEERINGU KEHTIVUSE PEATAMINE, KEHTETUKS TUNNISTAMINE JA KITSENDAMINE

Tõendajate akrediteeringu kehtivuse peatamiseks, kehtetuks tunnistamiseks ja kitsendamiseks rakendatavad haldusmeetmed on esitatud EAK J2 peatükis 10 ja AVR artiklis 54.

Tõendaja akrediteering peatatakse või akrediteerimisulatus kitsendatakse juhul kui:

- tõendaja on rängalt rikkunud AVR nõudeid,
- tõendaja ei ole püsivalt ja korduvalt täitnud AVR nõudeid,
- tõendaja on rikkunud muid EAK eritingimusi.

Akrediteering tühistatakse järgmistel juhtudel:

- tõendaja ei ole likvideerinud peatamisotsuse põhjuseid etteantud aja jooksul,

- tõendaja tippjuhtkonna liige või tõendaja töötaja, kes on kaasatud AVR-kohastesse tõendamistoimingutesse, on tunnistanud süüdi pettuses,
- tõendaja on sihilikult esitanud vale teavet või teavet sihilikult varjanud.

Lisaks võib EAK akrediteeringu kehtivuse peatada või tühistada, kui on rikutud akrediteeringule viitamise reegleid või ei ole tasutud akrediteerimistasusid.

8 ERAKORRALINE HINDAMINE

Erakorralise hindamise võib läbi viia, kui tõendaja struktuuris või organisatsioonis on toimunud olulisi muutusi. Erakorraline hindamine viiakse reeglina läbi, et taastada tõendaja akrediteering, kui selle kehtivus on olnud peatatud.

AVR artikkel 52 kohaselt võib akrediteerimisasutus igal ajal teostada erakorralise hindamise.

9 TEABEVAHETUS

9.1 Iga aasta 15. novembriks saadab tõendaja EAK-le järgmise AVR artiklis 77 nõutava teabe:

- kavandatavate tõendamistegevuste aeg ja koht,
- nende käitiste või õhusõiduki käitajate aadressid ja kontaktandmed, kelle aruannet hakatakse tõendama.

Tähtaja mittejärgimisel on EAK-l õigus akrediteering peatada. Kui 15. novembriks saadetud teave muutub, teavitab tõendaja nendest muudatustest EAK-d 15. detsembriks ja/või 15. jaanuariks (*vt AVR artikli 1 viimane lõik*)

9.2 Iga aasta 31. detsembriks teeb EAK iga liikmesriigi pädevale asutusele kättesaadavaks AVR artikli 71 lõikes 1 nõutava akrediteerimise tööprogrammi ja muudatuste korral ajakohastatud tööprogrammi 31. jaanuariks.

9.3 Iga aasta 1. juuniks esitab EAK pädevale asutusele AVR artikli 71 lõikes 3 nimetatud tegevusaruande.

9.4 Akrediteeringu kehtivuse peatamise, tühistamise või ulatuse piiramise korral ning peatatud akrediteeringu taastamise (*sh apellatsiooni menetlemise käigus*) korral teavitab EAK viivitamatult järgmisi osalisi:

- pädev asutus Eestis,
- pädev asutus ja riiklik akrediteerimisasutus igas liikmesriigis, kus tõendaja tõendamisi teostab.

9.5 Kui mõne teise liikmesriigi akrediteerimisasutus tellib EAK-lt tõendajate järelevalvetoiminguid, rakendatakse teabevahetusel AVR artiklis 74 sätestatud.

Teabevahetusel kasutatakse Euroopa Komisjoni poolt välja töötatud vorme, mis on toodud aadressil http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring/documentation_en.htm.

9.6 EAK avaldab tõendajate kohta AVR artiklis 76 ettenähtud teabe EAK kodulehel.

LISA 1: KASVUHOONEGAASIDE HEITKOGUSTE TÕENDAJATE TEGEVUSE ÕIGUSLIK RAAMISTIK:

1. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2003/87/EÜ, millega kehtestatakse ühenduses kasvuhoonegaaside lubatud heitkogustega kauplemise süsteem, mida on täiendatud direktiividega 2004/101/EÜ, 2008/101/EÜ, 2009/29/EÜ ja (EL) 2018/410, määrustega (EÜ) 2019/2009, (EL) 421/2014 ja (EL) 2017/2392 ning otsustega 1359/2013/EL ja (EL) 2015/1814.
- 2 Euroopa Komisjoni 19. detsembri 2018.a. rakendusmäärus (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ.
- 2.1 Euroopa Komisjoni 14. detsembri 2020.a. rakendusmäärus (EL) 2020/2084, millega muudetakse ja parandatakse rakendusmäärust (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ.
3. Atmosfääriõhu kaitse seadus. Vastu võetud 15.06.2016, jõustumine 01.01.2017, viimane redaktsiooni jõustumine 04.11.2022.
4. Keskkonnaministri 04.11.2016.a. määrus nr 121 „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise perioodi 2013–2020 enampakkumisel saadud tulu kasutamise ja aruandluse üldtingimused“ (jõustumine 01.01.2017), viimane redaktsiooni jõustumine 12.11.2021.
5. Keskkonnaministri 01.12.2016.a. määrus nr 134 „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise perioodi 2013–2020 enampakkumisel saadud tulu kasutamise ja aruandluse üldtingimused“ (jõustumine 01.01.2017), viimane redaktsiooni jõustumine 31.01.2020.
6. Keskkonnaministri 07.12.2016.a. määrus nr 64 „Kasvuhoonegaaside heitkoguse ühikutega kauplemise kord“ (jõustumine 01.01.2017), viimane redaktsiooni jõustumine 14.01.2022.

LISA 2: EAK AKREDITEERIMISNÕUDED KASVUHOONEGAASIDE HEITKOGUSTE TÕENDAJATELE:

1. EVS-EN ISO/IEC 17029:2019 „Vastavushindamine. Üldised põhimõtted ja nõuded valideerimis- ja tõendamisasutustele“
2. EVS-EN ISO 14065:2022 „Kasvuhooonegaasid. Üldised põhimõtted ja nõuded keskkonnaalase teabe valideerimis- ja tõendamisasutustele“
3. Euroopa Komisjoni 19. detsembri 2018.a. rakendusmäärus (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ. Muudetud ja parandatud rakendusmäärusega (EL) 2020/2084.
4. Euroopa Komisjoni 19. detsembri 2018.a. rakendusmäärus (EL) 2018/2066, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhooonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012. Muudetud Komisjoni rakendusmäärustega: (EL) 2020/2085, (EL) 2022/388, (EL) 2022/1371.
5. Euroopa Komisjoni 31. oktoobri 2019.a. rakendusmäärus (EL) nr 2019/1842, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ rakenduseeskirjad seoses saastekvootide tasuta eraldamise kohanduste täiendava reguleerimisega vastavalt tootmistaseme muutumisele. Muudetud rakendusmäärusega (EL) 2022/827.
6. Euroopa Komisjoni 19. detsembri 2018.a. delegeeritud määrus (EL) 2019/331, millega määratakse kindlaks EL-i üleminekueeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaste lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisid.
7. EA-6/03 M:2022 „EA Document For accreditation of Verification Bodies for the purpose of EU ETS Directive“.
8. EAK J9 “EAK logo ja akrediteerimissümboli kasutamise ja akrediteeringule ning MLA-liikmelisusele viitamise kord”.
9. EAK J2 “Akrediteerimishindamise protseduur”.
10. Euroopa Komisjoni poolt koostatud juhendid ja vormid on saadaval interneti aadressil https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en

LISA 3: TÕENDAJATE TEGEVUSALAD JA TEGEVUSALADE RÜHMAD

Tegevusala rühma nr (2018/2067 /EL I lisa)	K L A S T E R	Tegevusala Taotletav akrediteerimisulatus
1a.	A	Kütuste põletamine kaitistes, kus kasutatakse ainult määruses (EL) nr. 601/2012 määratletud kaubanduslikke standardkütuseid või kui maagaasi kasutatakse A- või B-kategooria kaitistes
1b	A	Kütuste põletamine kaitistes, ilma piiranguteta
2.	C	Mineraalõli rafineerimine
3.	D	Koksi tootmine Metallimaakide (sh sulfiidmaagid) särdamine või paagutamine, sh granuleerimine — Malmi või terase tootmine (esmane või teisene sulatamine), sealhulgas pidevvalu
4.	D	Raudmetallide (sealhulgas ferrosulamid) tootmine või töötlemine — Alumiiniumi teisene tootmine — Värviliste metallide tootmine või töötlemine, sealhulgas sulamite tootmine
5.	E	Alumiiniumi esmane tootmine (CO ₂ ja PFC heide)
6.	B	Tsemendiklinkri tootmine — Lubja tootmine või dolomiidi või magnesiidi kaltsineerimine — Klaasi, sealhulgas klaaskiu tootmine — Keraamiliste toodete valmistamine põletamise teel — Mineraalvilla tootmine isoleerimismaterjalina — Kipsi kuivatamine või kaltsineerimine või kipsplaatide ja muude kipstodete tootmine
7.	A	Paberimassi tootmine puidust või muust kiulisest materjalist — Paberi või papi tootmine
8.	C	— Tahma tootmine — Ammoniaagi tootmine — Pakendamata orgaaniliste kemikaalide tootmine krakkimise, reformingu, osalise või täieliku oksüdeerimise või samalaadsete protsesside abil — Vesiniku (H ₂) ja sünteesgaasi tootmine reformingu või osalise oksüdeerimise teel — Naatriumkarbonaadi (Na ₂ CO ₃) ja naatriumvesinikkarbonaadi (NaHCO ₃) tootmine
9.	E	Lämmastikhappe tootmine (CO ₂ ja N ₂ O heide) — Adipiinhappe tootmine (CO ₂ ja N ₂ O heide) — Glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine (CO ₂ ja N ₂ O heide) — Kaprolaktaami tootmine
10.	F	Kasvuhoonegaaside kogumine direktiiviga 2003/87/EÜ hõlmatud kaitistest, et neid transportida ja geoloogiliselt säilitada direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas — Kasvuhoonegaaside transportimine torujuhtmete kaudu, et neid geoloogiliselt säilitada direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas
11.	F	Kasvuhoonegaaside geoloogiline säilitamine direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas
12.	G	Lennundus (heite- ja tonnkilomeetriandmed) L 181/28 Euroopa Liidu Teataja 12.7.2012 ET
98	H	Muud direktiivi 2003/87/EÜ artiklile 10a vastavad tegevusalad
99	I	Muud tegevusalad, mille liikmesriik on direktiivi 2003/87/EÜ artikli 24 kohaselt lisanud ning mis esitatakse üksikasjalikult akrediteerimistunnistusel